

Aan Burgemeester en Wethouders van Het Hogeland
Hoofdstraat W70
Winsum

Winsum, 30 januari 2023.

onderwerp: advies AHH

Geacht college,

ons is als Adviesraad Het Hogeland gevraagd onze mening te geven over de door u voorgenomen Beleidsregel "wachttijsten en spoedsituaties Huishoudelijke Ondersteuning Gemeente Het Hogeland".

Onze opvattingen hieromtrent treft u onderstaand aan.

Op de eerste plaats hebben wij enkele meer algemene kanttekeningen geplaatst bij uw plannen (onder de kop "A. Algemene opmerkingen").

Vervolgens hebben wij een aantal concrete vragen geformuleerd naar aanleiding van de tekst van de beleidsregels (onder de kop "B. Concrete onderwerpen").

Tenslotte hebben wij nog een enkele opmerkingen gemaakt bij de door u gevolgde procedure (onder de kop "C. Procedureel").

A. Algemene opmerkingen

1. Principieel

2. Uw argumentatie

3. Personeelsgebrek

4. Financieel

1. Principieel

Op de eerste plaats willen wij u mededelen onaangenaam verrast te zijn door uw voornemens om in de kwaliteit van uitvoering van de Wmo te willen gaan snoeien.

We leven in een tijd van grote haast, tijdsdruk en van grote prestatiedruk, zowel in economisch als maatschappelijk opzicht. We moeten immers allemaal zoveel en zo lang mogelijk onze eigen boontjes zien te doppen; en we menen er ook nog eens allemaal naar te moeten streven, om het zo ver mogelijk te schoppen. Om onder een dergelijk gesternte teveel te rekenen op de inzet van mantelzorgers, burens, buurten en vrijwilligers kan wel eens een te zware wissel gaan trekken op de veronderstelde bereidheid tot zorg voor elkaar.

De meeste volwassen kinderen wonen ver uit de buurt van hun ouders. En als ze wel in de buurt wonen hebben ze vaak drukke banen en gezinnen, waarin mantelzorg helemaal niet past. Om deze zorg dan maar aan burens over te willen laten zal vaak een illusie blijken te zijn. Bovendien zijn burens zelf vaak al mantelzorger.

Snijden in de voorzieningen voor huishoudelijke ondersteuning heeft in onze ogen een te hoog risicogehalte voor hulpvragers en geeft een verkeerd overheidssignaal af aan mensen die hulp juist nodig hebben.

Principieel lijkt ons hier ook de vraag aan de orde te zijn of een gemeente "zo maar" de vrijheid heeft om een wachtlijst in te voeren.

Met andere woorden: voldoet het gemeentebestuur van het Hogeland nog wel aan de door de Wmo opgelegde taken en verplichtingen door burgers, die in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening, op een wachtlijst te plaatsen.

Nota bene gaat het hier om mensen die in de voorbije jaren in vergelijkbare omstandigheden wel aanspraak konden maken op dergelijke voorzieningen. De "oplossing" die u kennelijk voorstaat, om burgers die hulp nodig hebben, op een wachtlijst te plaatsen, is wellicht een oplossing voor het gemeentelijk systeem, maar biedt natuurlijk geen adequate oplossing voor mensen die hulp nodig hebben.

De werkelijke oplossing voor deze burgers is natuurlijk enkel gelegen in grotere inspanningen door de gemeente en door aanbieders van voorzieningen.

Hierbij komt dat, indien de gemeente met het invoeren van een wachtlijst in juridisch opzicht haar boekje te buiten zou gaan, wat betreft de uitvoering van de Wmo, het zeer voorstelbaar is, dat dit zal leiden tot een fors aantal bezwaar- en beroepsprocedures.

Het gaat hier immers om principes van gelijke behandeling en van rechtszekerheid.

Procedures met mogelijk hoge kosten en inzet voor de gemeente. Uitgaven die eigenlijk toch veel beter besteed zouden kunnen worden, bijvoorbeeld aan het voorkomen van wachtlijsten.

Het is ons bekend dat al verschillende gemeenten met een soortgelijk initiatief aan u vooraf zijn gegaan. Toch bevreedt ons het ogenschijnlijke gemak, waarmee een dergelijk ingrijpende stap wordt gezet.

Wij nemen uiteraard aan dat u hier zelf de risico's scherp in beeld hebt gebracht, alvorens over te gaan tot het voornemen van uw voornemens.

Maar onze belangrijkste conclusie is: de meest ernstige consequentie van uw voornemens is, dat een onbekend aantal burgers, dat serieus hulp nodig heeft, hier langer op zal moeten wachten, dan wenselijk is.

2. Uw argumentatie

De door u opgevoerde argumentatie van tekort aan personeel, middelen, onderdelen en grondstoffen om een wachtlijst in te willen voeren bij de uitvoering van de huishoudelijke ondersteuning is o.i. niet overtuigend.

Het kan toch niet zo zijn dat problemen en moeilijkheden in de uitvoering een

overheid van haar wettelijke verantwoordelijkheden ontslaan.

Zo vrijblijvend kan en mag openbaar bestuur toch zeker niet zijn!

Bovendien dreigt hierbij het serieuze gevaar dat, indien bij een dergelijk precair onderwerp als de Wmo al "gewoon" een wachtlijst ingevoerd kan worden, dat dit een serieuze precedentwerking kan hebben.

Het zou te gemakkelijk een "oplossing" kunnen worden op allerlei terreinen van gemeentelijke verantwoordelijkheid, waar het een tijdje ingewikkelder dan voorheen is geworden.

Normaal gesproken zijn dan juist grotere inspanningen de oplossing in plaats van de burgers laten wachten.

Overigens is uw melding maken van tekorten aan onderdelen en grondstoffen als mede-aanleiding voor uw voornemens in onze ogen volslagen irrelevant.

We hebben het hier immers over de uitvoering van de huishoudelijke ondersteuning.

Het met de haren erbij slepen van denkbare argumenten doet eerder afbreuk aan de kracht van uw eigen argumentatie.

3. Personeelsgebrek

Voor wat het tekort aan personeel betreft sluiten wij onze ogen natuurlijk niet voor de de signalen op allerlei niveaus van gebrek aan personeel.

Niet vergeten moet hierbij echter tevens worden, dat tekorten aan personeel vaak ook aanwijsbare oorzaken hebben. Bijvoorbeeld: onvoldoende aandacht voor tijdige scholing, onvoldoende waardering voor bepaalde werksoorten en te lage betaling en gebrekkige secundaire arbeidsvoorwaarden.

Oorzaken dus die niet als een soort van natuurramp over ons heen komen, maar die juist zeer beïnvloedbaar zijn, door tijdige en verhoogde waakzaamheid en ingrijpen.

Indien het gebrek aan personeel ook het eigen gemeentelijk personeel mocht betreffen, dan kan dit o.i. voor een gemeentebestuur nooit reden vormen om de opgelegde wettelijke taken dan maar wat minder uit te gaan voeren.

Een gemeente is immers zelf verantwoordelijk voor zijn personeelsbeleid.

Voor zover de tekorten de door de gemeente gecontracteerde aanbieders van voorzieningen betreffen, zouden zij wellicht met wat royalere creativiteit beter kunnen presteren.

We zijn bijvoorbeeld een gemeente die, in vergelijking met menige andere, tamelijk royaal is in het verschaffen van opvangmogelijkheden aan asielzoekers en statushouders.

Dit is, op zich beschouwd, te waarderen.

Onder deze mensen bevinden zich echter ongetwijfeld tal van mensen met ervaring of met potenties in de sfeer van de huishoudelijke ondersteuning.

En ongetwijfeld zijn er onder deze mensen ook genoeg te vinden die maar wat graag bereid zouden zijn dergelijke activiteiten hier en nu op te pakken.

Waarom dan van deze feitelijke mogelijkheid niet al lang gebruik gemaakt?

En indien er wettelijke belemmeringen mochten zijn voor de mogelijkheden om deze mensen een plek in het arbeidsproces te geven, dan zouden die belemmeringen met creativiteit dienen te worden weggenomen; voor zover

nodig in samenspraak met verantwoordelijken bij de rijksoverheid.

Onze gemeente kan vast wel de status van proefgemeente krijgen voor een dergelijk project.

Wellicht verdient het ook aanbeveling om eens na te gaan, of er niet creatiever omgegaan zou kunnen worden met het persoonsgebonden budget.

Wellicht zouden van daaruit mantelzorgers binnen bepaalde grenzen betaald kunnen worden.

Dat zou zeker een stimulans kunnen opleveren voor de bereidheid zich beschikbaar te stellen voor de mantelzorg.

En tenslotte kunnen er misschien alternatieve aanbieders van voorzieningen gezocht worden, naast de bestaande.

4. Financieel

Voor een eventueel tekort aan middelen geldt natuurlijk dat dit een politieke aangelegenheid is, waarover het niet aan ons is om uitspraken te doen.

Voorts geldt, dat een gemeentebestuur verregaand zelfstandig beslist over de prioritering van haar uitgaven.

Indien een gemeente dus geld tekort komt bij de uitvoering van de Wmo, is dit tekort zeer waarschijnlijk impliciet mede veroorzaakt door keuzes voor andere uitgaven, die gemaakt werden.

Wellicht dat dan daar heroverwegingen noodzakelijk zijn!

En indien, als gevolg van decentralisatie van overheidstaken van rijk naar gemeenten, budgettaire tekorten bij de gemeente optreden, dan is het de verantwoordelijkheid van diezelfde gemeenten om hiervoor de rijksoverheid financieel ter verantwoording te roepen.

Wij menen te hebben begrepen dat tal van gemeenten van mening zijn dat, de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen op dit beleidsonderdeel onvoldoende zijn!

Decentralisatie dient gepaard te gaan met overdracht van voldoende voor de uitvoering benodigde middelen.

Daarom lijkt het ons ongepast om dergelijke tekorten af te wentelen op de kwaliteit van de dienstverlening aan de burgers, die hulp nodig hebben en op de mensen om hen heen.

Voor de belangen van die burgers staat datzelfde gemeentebestuur immers toch juist.

Dat dergelijke belangen van de burgers het beste op lokaal vlak gewaarborgd kunnen worden was toch een van de hoofdargumenten voor de decentralisatie destijds!

B. Concrete onderwerpen

1. Geografische indeling

2. Spoed

3. Wachtlijst

1. Geografische indeling

* Wij vragen ons af waarom er überhaupt voor een geografische indeling gekozen wordt. Een lijst met alle namen van mensen die op de wachtlijst staan zou toch al kunnen voldoen. Dan is in een oogopslag duidelijk wie het langst wacht.

In uw opzet kan het gebeuren dat iemand in Winsum hulp krijgt omdat daar hulp beschikbaar is, terwijl iemand in Leens misschien al langer op de wachtlijst staat en het nog harder nodig heeft. Waarom wordt er niet zoveel mogelijk gemeentebreed gekeken?

* In uw systeem heeft elk gebied een eigen wachtlijst. Vraag is of er tussen de verschillende gebieden kan worden "doorgeschoven" met het hulpaanbod en hoe en tussen wie wordt hierbij gecommuniceerd en beslist?

* Kunt u inzichtelijk maken hoe alle dorpen uit onze gemeente in de door u gekozen gebieden zijn ondergebracht?

* Hoe wordt door de aanbieder van voorzieningen beslist of hoe wordt met de gemeente of met de hulpvragers gecommuniceerd voor welk gebied een medewerker wordt ingezet, als deze beschikbaar is voor hernieuwde of voor extra inzet?

2. Spoed

* Wie bepaalt in uw systeem of er sprake is van spoed? Kan dit iemand van het telefoonteam Wmo zijn, die de aanvrager aan de telefoon krijgt, of kan het een consulent Wmo zijn, die voor een keukentafelgesprek langskomt of nog iemand anders?

* En als de wachttijd bij de gemeente voor het doen van een aanvraag al langer wordt, hoe zit het dan met de beoordeling van de spoed? Alleen de beoordeling loopt dan toch al vertraging op, hetgeen zeker bij spoedsituaties ongewenst moet zijn.

* Onder 4b is in uw tekst te lezen: "indien de gevraagde taken niet uit te stellen zijn". Wat betekent deze zinsnede en aan wie is de hier aan de orde zijnde beoordeling opgedragen?

* Onder 4 zijn in uw tekst allerlei uitgesproken vertrouwelijke medische gegevens aan de orde, die zeker niet zo maar beschikbaar zullen zijn uit medische bron. Bijvoorbeeld: kortere levensverwachting dan drie maanden, incontinentie en de mate daarvan, longaandoeningen en de mate daarvan. Wie zou dan in staat zijn, als niet medisch geschoold persoon, om te beoordelen wat de medische noodzaak is, zonder als vanzelfsprekend over de medische gegevens te kunnen beschikken?

* De door u gegeven opsomming kan niet de door u gesuggereerde limitatieve opsomming zijn. Er kunnen zich toch andere redenen voordoen, bijvoorbeeld een urgentieverklaring van een huisarts?

* Vele ouderen lopen een verhoogd risico om te vallen met alle mogelijk ernstige gevolgen daarvan. Aan wie wordt opgedragen om het individuele risico

van vallen te vertalen naar een antwoord op de vraag of met spoed hulp nodig is of niet; en op basis waarvan wordt dit beoordeeld?

3. Wachtlijst

* Onder 6 in uw tekst staan wel heel erg uiteenlopende mogelijke verklaringen waarom iemand op een wachtlijst kan worden geplaatst. Vooral het laatste punt in de opsomming dat een aanbieder een cliënt heeft terugverwezen wegens onwenselijk gedrag, plaatst de andere mogelijkheden wellicht teveel in een ietwat bedenkelijk daglicht.

Beter ware het om de eerste drie onderdelen van het laatste te scheiden, om te voorkomen dat het belanden op een wachtlijst gezien kan worden als een soort van sanctie.

* Overigens is de omschrijving "onwenselijk gedrag" veel te cryptisch. Het is een subjectief begrip en laat daarmee teveel aan de eigen verbeelding over. Is hier sprake van gelijkenis met de actueel, veelvuldig in de media, aan de orde zijnde term van "grensoverschrijdend gedrag"? Zo nee, wat zijn dan de verschillen en zo ja, wat zijn de overeenkomsten. Enkel noemen van de term "onwenselijk gedrag" laat teveel willekeurige vrijheid, aan verantwoordelijken en beslissingsbevoegden.

* Worden burgers geïnformeerd omtrent het feit dat zij op een wachtlijst worden geplaatst?

* Krijgen zij hierbij een inschatting medegedeeld omtrent de vraag, hoe lang het wachten waarschijnlijk gaat duren?

* Kunnen zij hiertegen bezwaar maken?

* Worden zij regelmatig (bijvoorbeeld elke 4 weken) geïnformeerd omtrent de ontwikkeling van de wachtlijst en over de persoonlijke consequenties hiervan?

C. Procedureel

Andermaal lopen wij als Adviesraad aan tegen het feit dat wij weer in een positie gedrongen zijn, waarin wij onder hoge tijdsdruk ons een mening moeten vormen over een serieus vraagstuk.

Het moge u genoegzaam bekend zijn, dat wij een werkwijze nastreven, waarbij wij omtrent dergelijke vraagstukken fatsoenlijk overleg wensen te voeren met burgers die dergelijke problemen aangaan.

Door de door u gehanteerde werkwijze is dit hier en nu voor ons onmogelijk. En helaas is dat bepaald niet voor de eerste keer het geval.

Bovendien hebben wij nog op 28 november en op 16 december jl. contact gehad met medewerkers van uw gemeente.

Wat had dan meer in de rede gelegen, dan dat zij van uw voornemens, die toen ongetwijfeld al zeer concreet in de steigers stonden, naar ons toe melding zouden hebben gemaakt? Ook dit is echter niet geschied.

Wij worden verplicht om tussen twee vergaderingen van onze raad door, nota bene in de jaarlijkse periode van feestdagen aan het einde van het jaar, een degelijk advies uit de grond te stampen.

Het had verregaand onze voorkeur verdiend om de gelegenheid te krijgen om overleg met betrokken burgers te kunnen voeren. Maar helaas!

Daarom verzoeken u nogmaals zeer dringend, om voortaan voor ons als adviesraad een coöperatieve en proactieve manier van samenwerken met de

gemeente mogelijk te maken.

Wij scheppen er niet het minste genoegen in om steeds weer vanuit het defensief te moeten reageren.

Kortom wij willen graag en zijn hiertoe ook zonder meer bereid, om van meet af aan bij nieuwe plannen, evaluaties van wat is geschied, of om het even welk relevant onderwerp betreffende het sociaal domein, aan uw zijde mee te denken en mee te praten.

Niet om hierdoor een beslissende stem te verkrijgen; wij zijn immers alleen adviesraad. Maar wel om de bij ons aanwezige kwaliteiten en de geluiden van burgers uit het sociaal domein nadrukkelijker aan de orde te krijgen in uw besluitvormingsprocessen.

Dat is ons aanbod aan u. We hopen dat u hier voortaan gebruik zult maken. Onze bovengenoemde wensen zijn, volgens ons, overigens ook genoegzaam bij

uw ambtenaren bekend.

Tenslotte delen wij u mede dat wij ons advies ook aan de griffier van de Raad van onze gemeente zullen toezenden.

Wij realiseren ons zeer wel dat wij een adviesfunctie aan het college en niet aan de Raad hebben.

En het is ons ook bekend dat uw college onze adviezen onderdeel laat zijn van het totaal van stukken dat aan de Raad wordt voorgelegd.

Ons nieuwe initiatief past echter in ons voornemen, om te proberen de plaatselijke publieke opinie en de raadsleden meer te gaan sensibiliseren voor de problematiek, die binnen het sociaal domein speelt.

Hoogachtend,

namens de Adviesraad,

waarnemend voorzitter

secretaris

